

Členské kvóty v Medzinárodnom menovom fonde a ich reforma

Member Quotas in the International Monetary Fund and their Reform

Jana KOVÁČOVÁ – Boris ŠTURC

Abstrakt

Finančná kríza z roku 2008 postihla tak rozvinuté, ako aj rozvíjajúce a rozvojové krajiny. Súčasne odhalila potrebu reformovať medzinárodný menový systém a medzinárodných menových inštitúcií. Predstavitelia štátov skupiny G-20 sa snažili reagovať na vzniknutú situáciu na najvyššej politickej úrovni a na summite v novembri 2008 položili základy koordinovanej akcie. Súčasťou je i reforma medzinárodnej finančnej a menovej architektúry, a teda aj Medzinárodného menového fondu. V článku sa zameriavame na reformu členských kvót, ktoré predstavujú jeden z primárnych finančných zdrojov tejto inštitúcie.

Kľúčové slová

medzinárodný menový systém, MMF, členské kvóty, finančné zdroje

Abstract

The financial crisis from 2008 hit advanced economies as well as economies of emerging and developing countries. At the same time, it revealed the need to reform the international monetary system and international monetary institutions, too. The representatives of G20 tried to respond to the situation at the highest political level and at the summit in November 2008 laid the foundations for coordinated action. The reform of the international financial and monetary architecture and the International Monetary Fund form part of it. In this article we focus on the reform of member quotas which represent one of the primary financial resources of this institution.

Key words

international monetary system, IMF, member quota, financial resources

JEL classification

F33, G15

Úvod

Pod pojmom medzinárodná finančná a menová architektúra rozumieme množinu inštitúcií, fóra, normy, pravidlá, štandardy, ako aj dohľad či systém včasného varovania, ktoré utvárajú medzinárodné finančné i menové vzťahy. Tento pojem sa v odbornej literatúre a v diskusiách používa viac ako dve dekády. V článku sa zameriame na Medzinárodný menový fond (MMF alebo Fond) predstavujúci ústrednú inštitúciu medzinárodného menového systému.

Fond na medzinárodnej scéne pôsobí už 70 rokov a od roku 2008 prechádza procesom intenzívnej reformy. Globálna kríza z roku 2007, resp. 2008 potvrdila, že vo svete, kde sú

jednotlivé ekonomiky navzájom poprepájané, je úloha takejto inštitúcie neodmysliteľná, pretože môže poskytnúť finančnú podporu a kredibilitu, aby zabránila krízam, resp. aby ich pomohla vyriešiť, ak vzniknú.

Avšak MMF v súčasnosti nevyužíva svoje možnosti na maximum. Od inštitúcie medzinárodného charakteru sa očakáva, ba vyžaduje, aby bola silnou a vyznačovala sa vyššou legitimitou a schopnosťou konať efektívnejšie. Už spomenutá finančná a hospodárska kríza odhalila, že MMF nevyužíva svoj potenciál, nie je schopný adekvátne predvídať hrozbu kríz a ani účinne prispieť k ich riešeniu, a preto sa musí podriaďovať reforme.

Transformácia MMF začína v roku 2008, javí sa ako reflexia širšej množiny medzinárodných reakcií podporovaných skupinou G-20 na ostatnú krízu. Kríza sa niekedy považuje aj za príležitosť a v prípade MMF sa často chápe ako znovuzrodenie jeho úlohy v medzinárodnom finančnom a menovom systéme. Fond bol opäť v hre, aby očistil svoju reputáciu a znovu sa našiel, prešiel „metamorfózou“ a najmä z tohto dôvodu bol príznačne označený za „fénixa“¹.

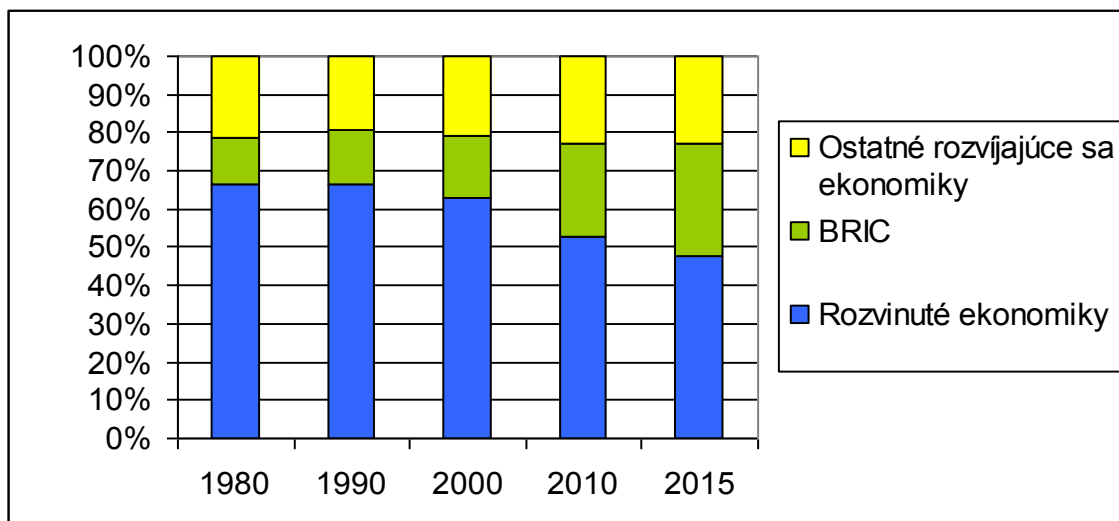
1 Zmeny vo svetovej ekonomike

Jednou z hlavných zmien, ktoré zaznamenala svetová ekonomika počas poslednej dekády, je presadenie sa tzv. skupiny G-20 ako fórum pre rozšírený dialóg ohľadom medzinárodných hospodárskych záležitostí na úrovni ministrov a guvernérov. Prvé formálne stretnutie najvyšších predstaviteľov štátov skupiny G-20 sa uskutočnilo dňa 15. novembra 2008, avšak formálne bola moc koordinovania svetovej hospodárskej politiky presunutá z G-7 na G-20 o rok neskôr, konkrétne počas summitu, ktorý sa konal v dňoch 24. – 25. septembra 2009 v Pittsburgu. Tento krok predstavuje uznanie tak ekonomickej, ako aj politickej váhy krajín tzv. emerging markets, predovšetkým však štyroch krajín, ktoré sú známe pod skratkou BRIC, a tými sú Brazília, Rusko, India a Čína.

Na grafe č. 1 môžeme vidieť, že v oblasti rastu už začiatkom 21. storočia rozvíjajúce sa ekonomiky preberajú štafetu od rozvinutých ekonomík. Od 90-tych rokov 20. storočia môžeme pozorovať prepád v podiele rozvinutých ekonomík na svetovom HDP. Predpokladá sa, že do roku 2020 by váha ekonomík emerging markets mohla prevýšiť váhu rozvinutých ekonomík. Čo sa týka krajín BRIC, ich váha sa v svetovej ekonomike zdvojnásobila v období rokov 1990 – 2010, pričom dosiahli úroveň 24,5 % svetového HDP.

¹ Fénix sa považuje za univerzálny symbol znovuzrodenia.

Graf č. 1: Zvyšujúca sa váha ekonomík emerging markets vo svetovej ekonomike

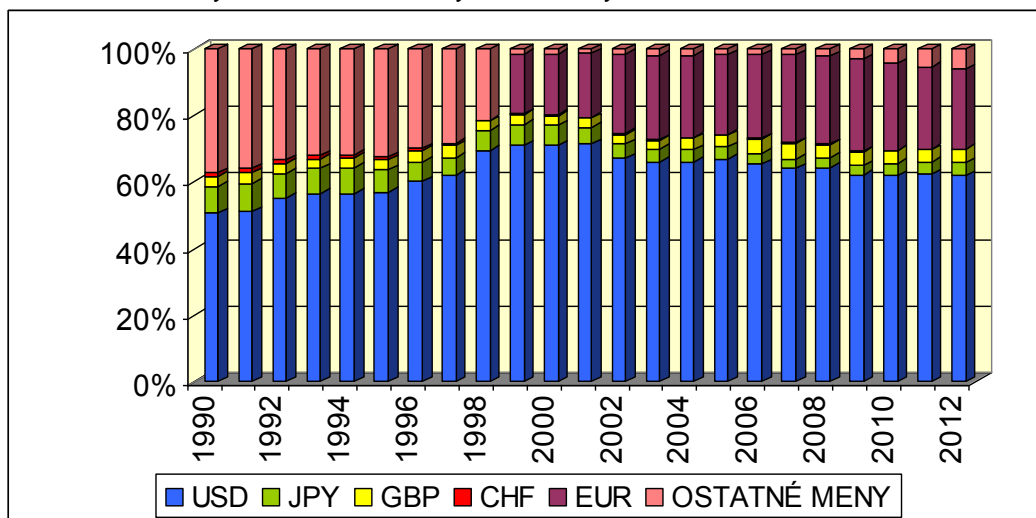

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov MMF.

Okrem krajín BRIC významné postavenie vo svetovej ekonomike získala i EÚ. „Hlavnými geopolitickými aktérmi, ktorí v súčasnosti určujú siločiaru v globálnom geopolitickom priestore a sú geostrategickou osou, sú USA, EÚ, Rusko, Čína a Japonsko“ [7].

Globálna finančná kríza, ktorá sa v literatúre často označuje ako finančná kríza 2008, opäť zdôraznila, že je dôležité držať dostatočnú výšku rezerv ako ochranný nástroj krajiny pred externými šokmi a môžeme uvažovať o tom, že poukázala na význam devízových rezerv ako určitej formy poistenia sa proti strate likvidity. Hlavnou rezervnou menou zostáva i naďalej americký dolár, i keď sa v súčasnom medzinárodnom menovom systéme vyskytujú tendencie k multipolárnemu scenáru. Dolár si uchoval významné postavenie i napriek rastúcej úlohe eura, čo dokumentuje aj nasledujúci graf.

Graf č. 2: Podiel národných mien na svetových devízových rezervách v rokoch 1990-2012 (v %)

Zdroj: Jankovská –Kováčová – Konečná 2014

K rastu svetových devízových rezerv značne prispeli i rozvíjajúce sa ekonomiky, z ktorých najvyššie devízové rezervy vykazuje Čína. Tá naakumulovala najvyššiu čiastku v amerických dolároch, následne v eurách, britských librách a jenoch [1]. Vo vývoji kriviek nasledujúceho grafu môžeme vidieť oficiálne zloženie svetových devízových rezerv.

Skupina G-20 sa okrem iného zamerala na reformu tzv. brettonwoodských pilierov, t. j. Medzinárodnej banky pre obnovu a rozvoj (MBOR) a MMF. I keď je reforma MBOR tiež dôležitá, a to najmä z aspektu jej správy, riadenia, zvyšovania zdrojov a presadzovania krajín emerging markets a rozvojových ekonomík, v ďalšom texte dizertačnej práce sa budeme venovať reforme MMF ako centrálnej inštitúcie medzinárodného menového systému.

2 Členské kvóty MMF - primárny finančný zdroj Fondu

Najdôležitejším finančným zdrojom MMF sú členské kvóty, ktoré možno považovať za základný element finančných a organizačných vzťahov členskej krajiny k MMF. Predstavujú sumu, ktorou každý členský štát prispieva do MMF a ktorá tvorí tzv. všeobecné zdroje MMF. Členské kvóty sú dôležité aj z iných dôvodov. Predovšetkým determinujú maximálne finančné záväzky členov voči MMF, prístup k finančným zdrojom, hlasovacie práva, pridelenie SDR jednotlivým štátom. Členské kvóty sa odvodzujú od ekonomického postavenia členských krajín vo svetovej ekonomike a od iných relevantných premenných.

Vytvorené rozdelenie členských kvót a hlasovacích práv neodzrkadľovalo skutočné postavenie členských krajín MMF vo svete, a preto sa pristúpilo k reforme. Cieľom reformy bolo posilniť legitimitnosť a efektívnosť činnosti MMF. V septembri 2006 prijala Rada guvernérov na svojom výročnom zasadnutí v Singapore *Uznesenie o reforme kvót a hlasovacích právach*². Na základe uznesenia bola Správna rada poverená vypracovaním reformného programu. Reforma sa zameriava na dosiahnutie nového usporiadania členských kvót v súlade s postavením členských štátov v globálnej ekonomike a zároveň na zabezpečenie toho, aby hlasovacie práva adekvátne reagovali na zmeny vo svetovej ekonomike i v budúcnosti.

[6] uvádzajú dva hlavné dôvody, prečo bol MMF nútený vykonať reformu v oblasti členských kvót. Prvý z nich je, že kľúčové zdroje MMF značne poklesli a po druhé hlasy rozvíjajúcich sa a rozvojových krajín v MMF nedostatočne reprezentovali ich aktuálny prínos pre globálnu ekonomiku.

Cieľom tejto reformy bolo zaviesť novú distribúciu členských kvót, ktoré by zodpovedalo váhe a role jednotlivých členov vo svetovej ekonomike. Týmto spôsobom sa malo zabezpečiť, že rozdelenie kvót bude odzrkadľovať zmeny v globálnej ekonomike. Ďalším cieľom tejto reformy bolo zvýšiť podiel v MMF, a teda aj zvýšiť hlasovaciu silu krajinám s nízkymi príjmami.

V novembri 2010 sa konal summit skupiny G-20 v Soule, ktorý bol rozhodujúci pre formuláciu reformného balíka. Kľúčové prvky tejto reformy sú nasledovné:

² Rezolúcia 61-5, 18. septembra, 2006

- **Zdvojnásobenie kvóty.** Cieľom tohto kroku je redistribuovať hlasovacie práva, čo zároveň predpokladá i reformu správy a riadenia MMF.
- **Presun kvóty na rozvíjajúce sa ekonomiky.** Presun 6% podielu kvót na ekonomiky rozvíjajúcich sa trhov vedie k rastúcej hlasovacej sile týchto krajín v MMF, čo znamená, že sa zvyšujú aj ich záväzky voči Fondu. Ako uvádzajú [6] „(...) v prípade implementácie dohodnuté zmeny v členských kvótach by mali za následok, že Čína bude na tretej priečke ohľadom rozdelenia kvót a India a Brazília by sa tiež spolu s Ruskom dostali medzi prvých desať krajín s najväčšou kvótou. Kvóta USA sa mierne zníži, ale zároveň bude dostatočná na vetovanie zásadných politických rozhodnutí Fondu“.
- **Volená Výkonná rada.** Všetci výkonní riaditelia vo Výkonnej rade budú volení. Cieľom tohto kroku je konsolidovať európske zastúpenie vo Výkonnej rade MMF.
- **Zníženie zastúpenia vyspelých európskych ekonomík vo Výkonnej rade.** Znížilo by sa zastúpenie vyspelých európskych krajín vo Výkonnej rade o dve kreslá, čo znamená, že rozvíjajúce sa a rozvojové krajiny by získali väčšie zastúpenie vo Výkonnej rade. Tento bod je tiež spojený s konsolidáciou európskeho zastúpenia.

Podstatný je aj spôsob výpočtu členských kvót. [3] poukazujú na to, že „(...) bola stanovená nová formula na výpočet výšky členskej kvóty, ktorá odráža jednoduchšie a transparentnejšie pozíciu členských krajín vo svetovom hospodárstve. Zmena vo vzorci výpočtu členských kvót zahŕňa úpravu váh štyroch premenných nasledovne: HDP bola priradená váha 50%, otvorenosť ekonomiky má váhu 30%, variabilita 15% a devízové rezervy 5% , čiže celkom 100% alebo 1,0. Okrem toho výpočet HDP sa skladá z dvoch častí: HDP v trhových cenách a HDP v parite kúpnej sily s váhami 60% a 40%. Vzorec obsahuje tiež kompresný faktor, ktorý slúži na zníženie rozsahu vypočítanej kvóty“ [3]. Jeho hodnota je 0,95. Nový vzorec je nasledovný:

$$CQS = (0,5 * Y + 0,3 * O + 0,15 * V + 0,05 * R)^k \quad (1)$$

kde:

CQS vypočítaná členská kvóta (Calculated Quota Share)

Y HDP ako priemer trojročného obdobia vypočítaného ako kombináciu HDP v trhových cenách a HDP v parite kúpnej sily

O otvorenosť ekonomiky – ročný priemer bežného príjmu a platieb za päť rokov

V variabilita bežného príjmu a čistý kapitálový tok (meraný ako štandardná odchýlka trojročného trendu za obdobie 13 rokov)

R priemer ročných oficiálnych devízových rezerv vypočítaný na mesačnej báze

k kompresný faktor, znižuje vypočítanú kvótu bez kompresie a následne zabezpečí, aby suma všetkých podielov bola 100.

Členské kvóty podliehajú revíziám, ktoré sa konajú zvyčajne v období piatich rokov. Doteraz prebehlo 14 všeobecných revízií členských kvót. Predstavitelia skupiny G-20 sa zhodli v Soule na tom, že vzorec na výpočet kvóty bude revidovaný do januára 2013. [8] uvádza: „(...) sa tiež dohodli na dokončení 15. všeobecnej revízie kvót o rok skôr, než bolo plánované, a to do januára 2014 miesto januára 2015. Revízia vzorca pre výpočet kvót bola dokončená 30. januára 2013, ale nepriniesla dohodu o revízii vzorca pre výpočet kvót z roka 2008“. Termín bol posunutý na január 2014, avšak tento termín nebol dodržaný, pretože nedošlo k ratifikácii soulského reformného balíka americkým kongresom.

Cieľom reformy členských kvót je tiež zvýšenie členských kvót a hlasovacích práv krajinám s nízkymi príjmami. Znamená to, že bohaté členské štáty sa vzdávajú časti svojich podielov v prospech chudobnejších krajín. Rozvojové ekonomiky tak získajú väčší vplyv na riadenie MMF.

Možno identifikovať nasledujúce kľúčové prvky reformy členských kvót [2]:

- a) zdvojnásobenie členských kvót v rámci 14. revízie, čo predstavuje zvýšenie z úrovne 238,4 mld. SDR v roku 2008 na úroveň 476,8 mld. SDR v roku 2011 a ich následné prerozdelenie;
- b) presun členských kvót o viac ako 6% podielov na krajiny s dynamicky sa rozvíjajúcimi trhmi a rozvojové krajiny ako aj súčasné prerozdelenie hlasov viac ako 6 %;
- c) ochrana hlasovacích práv najchudobnejších krajín; hlasovanie o pôžičkách pre najchudobnejšie štáty bude zachované pre štáty, ktorých príjem na obyvateľa je nižší ako hraničná hodnota určená v Medzinárodnej rozvojovej asociácii, a to vo výške 1135 USD;
- d) revízia vzorcov a ďalšie zmeny, ktoré boli základom pre vypracovanie 14. generálnej revízie členských kvót, ktorá mala byť ukončená v januári 2013. Cieľom je pokračovať v takom dynamickom prispôbovaní členských kvót, aby odrážali zmeny v globálnej ekonomike. Všetky zmeny kvót by mali viesť k zvýšeniu podielu dynamicky sa rozvíjajúcich štátov v súlade s ich relatívnym postavením vo svetovej ekonomike.

V dôsledku inovácie členských kvót došlo k nasledujúcim zmenám. V 110 štátoch dochádza k zvyšovaniu alebo k zachovaniu si doterajšej úrovne hlasovacích práv, pričom v 61 krajinách sa zvyšujú hlasovacie práva, konkrétne ide o 8 vyspelých krajín a 53 rozvíjajúcich sa a rozvojových krajín [5].

Zmeny v postavení krajín vo svetovom meradle sa odrážajú na výške členských kvót v MMF. Zohľadňuje sa pritom výška HDP krajiny, otvorenosť ekonomiky, variabilita a devízové rezervy. Do prvej desiatky krajín sa tak okrem USA, Japonska, Nemecka, Francúzska, Veľkej Británie a Talianska dostávajú aj krajiny tzv. emerging markets, predovšetkým krajiny známe pod skratkou BRICS, t. j. Brazília, Rusko, India, Čína a Juhoafrická republika.

Tabuľka č. 1: *Prehľad vývoja členských kvót a hlasovacích práv rozvinutých a rozvíjajúcich sa ekonomík v MMF (v %)*

Krajina alebo skupina krajín	Hlasovacie práva			Podiel členských kvót		
	Pred Singapurom 2006	Súčasný	Navrhovaný	Pred Singapurom 2006	Súčasný	Navrhovaný
Rozvinuté ekonomiky	60,6	57,9	55,3	61,6	60,5	57,7
Spojené štáty	17,0	16,7	16,5	17,4	17,7	17,4
Európska únia	32,5	30,9	29,4	32,9	31,9	30,3
Emerging Markets a rozvíjajúce sa ekonomiky	39,4	42,1	44,7	38,4	39,5	42,3
BRICS	9,8	11,0	14,3	10,0	11,5	14,8
Nízkopríjmové ekonomiky	4,0	4,5	4,5	3,5	3,2	3,2

Zdroj: Truman, 2014, s. 3, na základe údajov z MMF.

Môžeme vidieť, že dochádza k poklesu podielu hlasovacích práv, a to aj v oblasti členských kvót pre vyspelé ekonomiky. Pred úpravami kvót v roku 2006 vyspelé ekonomiky počítali so 60,6 % z celkových hlasovacích práv a 61,6 % z celkových členských kvót. V súčasnej dobe ich hlasovacie právo predstavuje 57,9 % a členské kvóty 60,5 %. Návrh v súlade s reformou z roku 2010 je na úrovni 55,3 % v prípade hlasovacej sily a 57,7 % v prípade členských kvót. Z uvedených údajov je zrejmé, že môžeme vidieť jasný pokles podielu hlasovacej sily, ako aj pokles v členských kvótach vyspelých ekonomík zastúpených predovšetkým krajinami EÚ a USA. Táto skupina štátov vykazuje mierny pokles v analyzovanej oblasti v prospech rozvíjajúcich sa a rozvojových ekonomík.

Tabuľka č. 1 vypovedá, že nastáva inverzný trend v prípade krajín rozvíjajúcich sa trhov a rozvojových ekonomík, ktoré sú členskými štátmi MMF. Počas pre-singapurského obdobia tieto ekonomiky vykazovali 39,4% a 38,4% podiel na celkovom počte hlasov a kvót. V súčasnosti vykazujú 42,1 % podiel z celkovej hlasovacej sily a 39,5 % z celkovej členskej kvóty. Navrhované podiely rozvíjajúcich sa a rozvojových krajín sú 44,7 % a 42,3 % na hlasovacích

právach a členských kvótach, pričom dominantné postavenie má v rámci skupiny rozvíjajúcich sa a rozvojových krajín zoskupenie BRICS. Preto môžeme povedať, že vo svetovej ekonomike sa odohrávajú významné zmeny, ktoré sa tiež odrážajú v poradí členských štátov v MMF podľa kvót a hlasovacích práv.

3 Schválenie návrhu reformy MMF Americkým kongresom

Podľa pravidiel MMF je potrebných 85 % z celkového počtu hlasov a súčasne tri pätiny členských štátov musia vyjadriť súhlas, aby bol prijatý reformný balík. Avšak schválenie USA, ktoré majú najväčšiu členskú kvótu v MMF so 16,75 % hlasovacích práv, má zásadný význam. [8] vo svojom článku uvádza tri hlavné dôvody, prečo je dôležité pre americké záujmy schválenie reformy MMF: „Po prvé, MMF je hlavnou inštitúciou medzinárodnej spolupráce v oblasti hospodárskych a finančných otázok. Fond ako taký je dynamickou inštitúciou, ktorej vývoj je potrebné neustále pestovať“. Druhý dôvod, ktorý Truman uviedol, je, že USA podporovali MMF počas svojej histórie a týmto spôsobom presadzovali svoje medzinárodné, hospodárske, finančné a národné záujmy. Po tretie, USA viedli MMF od jeho počiatkov a, navyše, „USA boli hlavným podporovateľom ďalšej evolučnej reformy Fondu“ [8].

Väčšina členských štátov schválila reformný balíček, avšak čakalo sa na ratifikáciu americkým kongresom, preto možno povedať, že americký kongres zohrával a zohráva významnú úlohu, ktorá by mohla určiť postavenie MMF. Okrem toho nečinnosť USA by mohla viesť k vyššiemu napätiu medzinárodných vzťahov.

Tabuľka č. 2 prináša prehľad dvoch čít reformného balíka zo Soulu, podmienky schválenia, počet krajín, ktoré tieto reformy schválili a tiež rozhodnutie amerického kongresu o schválení. Ako môžeme vidieť, reforma správy, rovnako ako reforma členských kvót, je podmienená zmenou článkov Dohody o MMF, ktoré musia nadobudnúť účinnosť. V prípade správy alebo reformy Výkonnej rady tri pätiny členských krajín s 85 % z celkového počtu hlasov musia formálne schváliť zmenu. K marcu 2015 členovia, predstavujúci len 77,07 % z celkového počtu hlasov, schválili pozmeňujúci návrh. V prípade reformy kvót musí byť dosiahnutých 70 % z celkového počtu hlasov. K danému dátumu len 80,17 % z celkového počtu hlasov formálne schválilo reformu. Je to viac než požadovaný podiel súhlasných hlasov, no problematickým je fakt, že najprv musí nadobudnúť účinnosť *Reforma Výkonnej rady*.

Tabuľka č. 2: *Reforma Výkonnej rady a členských kvót*

Reforma	Potrebný súhlas	Schválenie k 4. marcu 2015	USA predložili Fondu formálne odsúhlasenie?
Reforma Výkonnej rady: pozmeniť články Dohody o MMF, aby boli členovia Výkonnej rady volení.	Tri pätiny členov predstavujúce 85% z celkovej hlasovacej sily musia schváliť dodatok.	146 členov predstavujúcich 77,07% z celkovej hlasovacej sily	Nie
Kvóty: zdvojnásobiť členské kvóty a presunúť hlasovacie práva na rozvíjajúce sa ekonomiky.	Členovia predstavujúci 70% z celkovej kvóty musia súhlasiť so zvýšením kvót a dodatok o reforme Výkonnej rady musí vstúpiť do platnosti.	163 členov predstavujúcich 80,17% z celkovej kvóty Reforma Výkonnej rady ešte nevstúpila do platnosti	Nie

Zdroj: IMF, "Proposed Amendment on the Reform of the IMF Executive Board and Fourteenth General Review of Quotas – Status of Acceptance and Consents," January 15, 2013, <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2013/011513.pdf>.

Začiatkom decembra 2015 americký kongres ratifikoval reformný návrh, na čo sa čakalo päť rokov. Tento krok môžeme považovať za kľúčový pre napredovanie a posilňujúci pozíciu MMF a jeho úlohu zabezpečovania globálnej finančnej stability. Zároveň sa dosiahne, že Fond bude modernejší a súčasne bude lepšie odzrkadľovať zvyšujúcu sa úlohu krajín emerging markets, čo znamená, že bude lepšie vybavený na to, aby uspokojoval potreby všetkých 188 členských krajín.

Táto skutočnosť nás podnietila k preskúmaniu otázky, aké výšky kvót by boli navrhnuté v súčasnosti, ak by sa pristúpilo k reforme. Inými slovami, skúmali sme, či výška kvót podľa 14. revízie členských kvót, ktorá vstúpila do platnosti dňa 26. januára 2016, zodpovedá realite.

Pri našom výpočte sme postupovali podľa formuly na výpočet kvót, ktorú sme uviedli vyššie v texte. Nasledujúca tabuľka zachytáva kvótu vybraných krajín podľa 14. revízie členských kvót a zároveň uvádza vypočítanú kvótu. Do vzorky krajín sme vyseletovali najväčšie ekonomiky sveta na čele s USA a súčasne sme vybrali aj krajiny zoskupenia BRICS a Slovenskú republiku.

Tabuľka č. 3: Porovnanie oficiálnych a vypočítaných členských kvót vybraných krajín

Krajina	Kvóta k 30.03.2016 podľa 14. revízie	Vypočítaná kvóta
USA	82,994	83,854
Japonsko	30,820	30,205
Nemecko	26,634	27,165
Francúzsko	20,155	20,235
Brazília	11,042	11,574
Rusko	12,903	13,176
India	13,114	13,628
Čína	30,482	30,874
JAR	3,051	3,101
Slovensko	1,001	1,005

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov MMF, Svetovej banky a databázy Knoema.

Uvedená tabuľka hovorí, že vypočítaná členská kvóta sa len mierne odchyľuje od členskej kvóty určenej na základe 14. revízie kvót. Najvyššie zvýšenie môžeme pozorovať v prípade krajín BRICS, čo potvrdzuje skutočnosť, že tieto ekonomiky nadobúdajú silnejšie postavenie vo svetovom hospodárstve.

4 Krajiny EÚ a ich pozícia v MMF po reforme členských kvót v roku 2010

Reforma členských kvót ovplyvnila aj 28 členských štátov Európskej únie (EÚ). V dôsledku zmien tieto krajiny vykazujú zníženie v hlasovacom práve a v kvótach členov. Podiel hlasovacej sily je v súčasnosti na úrovni 30,9% a podiel kvót na úrovni 31,9%, avšak návrh je 29,4% z celkových hlasovacích práv a 30,3% z celkového podielu kvót. [3] tvrdia: „(...) štáty EÚ si naďalej udržiavajú silnú pozíciu v MMF, pretože podiel členských kvót a celkový počet hlasov je na úrovni približne jednej tretiny“. Navyše krajiny ako Nemecko, Francúzsko, Veľká Británia, Taliansko, Holandsko, Belgicko, Španielsko a Švédsko (t. j. krajiny západnej Európy) stále patria ku krajinám s najvyššou úrovňou členských kvót. Naopak, krajiny strednej a východnej Európy vykazujú najnižšiu úroveň členských kvót, a teda aj hlasovacích práv.

Nasledujúca tabuľka č. 4 zobrazuje úroveň členských kvót jednotlivých krajín EÚ a ich príslušných hlasovacích práv.

Tabuľka č. 4: Členské kvóty a hlasovacie práva krajín EÚ v rámci MMF

Podiel členských kvót			Podiel hlasovacích práv	
Členský štát EÚ	Pôvodný v % (Pred Singapurom)	Navrhovaný v % (Po reforme 2010)	Pôvodný v % (Pred Singapurom)	Navrhovaný v % (Po reforme 2010)
Rakúsko	0,876	0,825	0,869	0,809
Belgicko	2,155	1,345	2,120	1,300
Bulharsko	0,300	0,188	0,305	0,207
Cyprus*	0,065	0,064	0,075	0,090
Česká	0,383	0,457	0,387	0,462
Dánsko*	0,769	0,721	0,764	0,711
Estónsko*	0,031	0,051	0,041	0,078
Fínsko	0,591	0,506	0,590	0,507
Francúzsko	5,024	4,586	4,929	4,024
Nemecko*	6,086	5,586	5,968	5,308
Grécko*	0,385	0,509	0,388	0,511
Maďarsko	0,486	0,407	0,487	0,414
Írsko*	0,392	0,724	0,395	0,713
Taliansko*	3,301	3,161	3,242	3,016
Litva*	0,059	0,070	0,070	0,095
Lotyšsko*	0,067	0,093	0,007	0,117
Luxembursko*	0,131	0,277	0,139	0,291
Malta		0,035		0,063
Holandsko	2,415	1,832	2,375	1,761
Poľsko*	0,640	0,859	0,638	0,841
Portugalsko*	0,406	0,432	0,409	0,438
Rumunsko	0,482	0,380	0,483	0,388
Slovensko*	0,167	0,210	0,175	0,228
Slovinsko*	0,108	0,123	0,118	0,146
Španielsko*	1,426	2,000	1,408	1,919
Švédsko	1,121	0,929	1,108	0,907
Veľká Británia	5,024	4,227	4,929	4,024
Chorvátsko	0,171	0,150	0,179	0,171
Spolu	33,061	30,747	32,598	29,539

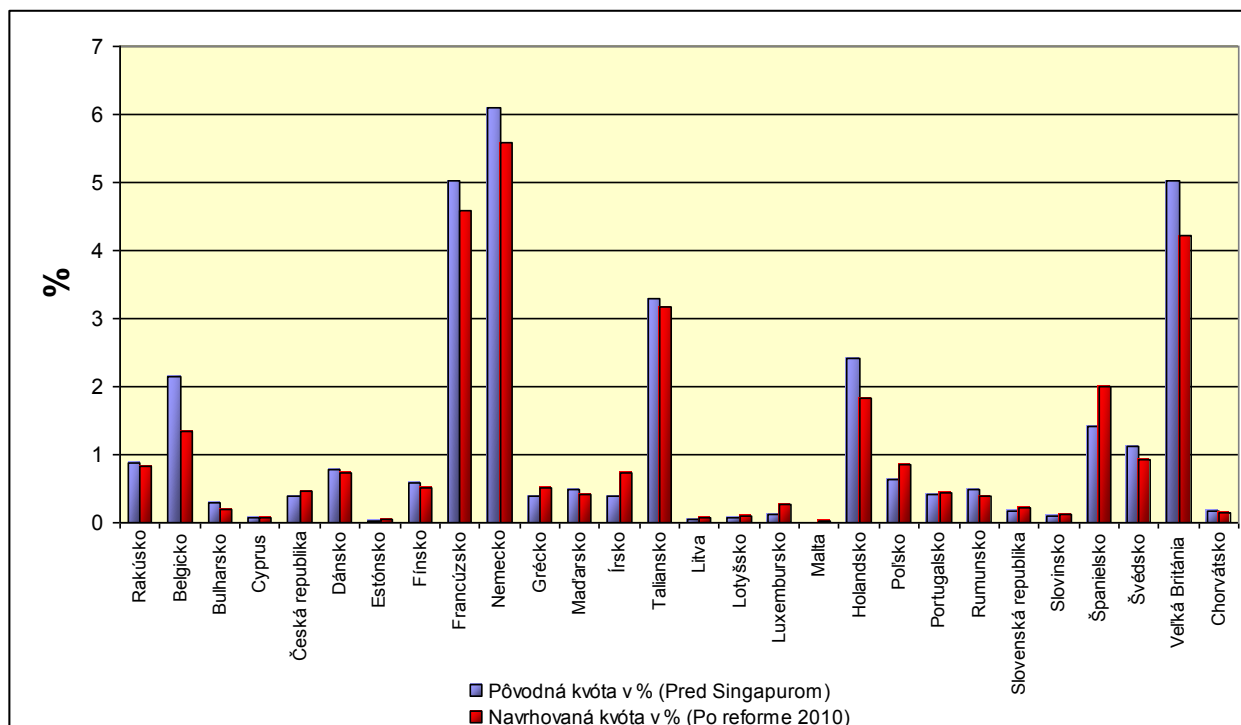
Zdroj: IMF, http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2011/pdfs/quota_tbl.pdf.

Poznámka: * prijímatelia ad hoc zvýšení v rámci 2008 Amendment on Voice and Participation.

V apríli 2008 sa uskutočnili ad hoc zvýšenia členských kvót. Hlavnými príjemcami boli Čína, Kórea, India, Brazília, Mexiko a Turecko, ale aj ďalším krajinám boli priradené vyššie kvóty. Členská kvóta Slovenskej republiky sa zvýšila z 0,167 % (357 mil. SDR) na 0,210%, čo predstavuje 1001,0 mil. SDR pomocou zvýšenia ad hoc. Jej hlasovacia sila vykazuje 0,228 %.

V nasledujúcom grafe môžeme lepšie vidieť pôvodné rozdelenie a návrh na rozdelenie kvót členských krajín EÚ. Belgicko, Francúzsko, Nemecko, Holandsko, Spojené kráľovstvo vykazujú najvyššie zníženie.

Graf č. 3: Pôvodná a navrhovaná distribúcia členských kvót krajín EÚ

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov MMF, http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2011/pdfs/quota_tbl.pdf.

Záver

Úloha MMF ako ústrednej inštitúcie medzinárodného menového systému je často kritizovaná, a to tak rozvinutými krajinami, ako aj rozvíjajúcimi sa ekonomikami. Aj táto kritika prispela k jeho zásadnejšej reforme, o ktorej sa začalo intenzívnejšie diskutovať začiatkom 21. storočia, no najmä v roku 2008, kedy svetovou ekonomikou otriasla najväčšia finančná kríza. Ak chcel Fond zostať i naďalej kompetentnou a rešpektovanou inštitúciou, musel prikročiť k ambicióznemu procesu vlastnej strategickej revízie. Tá bola primárne motivovaná najmä hrozbou straty istej miery relevancie v medzinárodnej finančnej architektúre. S otázkou finančných zdrojov úzko súvisí reforma členských kvót. Na základe schválenia reformného balíka z roku 2010 dochádza k zdvojnásobeniu členských kvót, pričom kľúčovým znakom reformy je presun členských kvót vo výške 6 % podielov rozvinutých krajín na krajiny s dynamicky sa rozvíjajúcimi trhmi a na rozvojové krajiny. S tým súvisí aj prerozdelenie hlasov o

viac ako 6 %. Zároveň dochádza k pozmeneniu vzorca pre výpočet kvóty tak, aby transparentne reflektoval váhu členských štátov vo svetovej ekonomike. Všetky zmeny kvót by mali viesť k zvýšeniu podielu dynamicky sa rozvíjajúcich štátov v súlade s ich relatívnym postavením vo svetovej ekonomike. V dôsledku zmeny členských kvót sa päťdesiatim trom rozvíjajúcim sa a rozvojovým krajinám zvyšuje hlasovacie právo. Do prvej desiatky krajín sa tak okrem USA, Japonska, Nemecka, Francúzska, Veľkej Británie a Talianska dostávajú aj krajiny tzv. emerging markets, t. j. predovšetkým krajiny známe pod skratkou BRICS – Brazília, Rusko, India, Čína a Juhoafrická republika.

Literatúra

[1] FARHI, E. – GOURINCHAS, P. – REY, H. 2011. *Reforming the international monetary system*. [online]. [cit. 20.12.2015] Dostupné na internete: <http://scholar.harvard.edu/files/FGR_march2011.pdf>

[2] JANKOVSKÁ, A. 2011. Reforma členských kvót a hlasovacích práv v medzinárodnom menovom fonde. In *FIN STAR NET 2011 : zborník recenzovaných príspevkov z II. medzinárodnej [internetovej] vedeckej konferencie*. Bratislava : Vydavateľstvo Fin Star.

[3] JANKOVSKÁ, A. – KOLENČÍK, P. – KONEČNÁ, M. 2012. IMF Quota and Governance Reform and the Implications on EU Member States. In *How does Central and Eastern Europe Cope up with the Global Financial Crisis?: Proceedings of the 7th International Conference on Currency, Banking and International Finance*. Bratislava: Ekonóm, University of Economics in Bratislava, s. 95 – 107.

[4] JANKOVSKÁ, A. – KONEČNÁ, M. – KOVÁČOVÁ, J. 2014. The role of international reserves in providing the international liquidity. In *The role of financial sector in supporting the economic recovery of CEE countries. International conference on currency, banking and international finance: proceedings of the 8th international conference on currency, banking and international finance : 10 and 11 september 2014*. Bratislava : EKONÓM, 2014. ISBN 978-80-225-4034-6, s. 163-177.

[5] MEDVEĎ, J. – TKÁČ, M. a kol. 2013. *Banky teória a prax*. Bratislava : Sprint 2, s.r.o., 2013, 649 s. ISBN 978-80-89393-84-8.

[6] NELSON, R. M. – WEISS, M. A. 2014. IMF Reforms: Issues for Congress. *Congressional Research Service*, 2014, s. 1-14, ISSN 7-5700

[7] PAUHOFOVÁ, I. a kol. 2012. *Paradigmy zmien v 21. storočí: Hľadanie kontúr v mozaike*. Bratislava : Ekonomický ústav SAV, 2012. 240 s. ISBN 978-80-7144-194-6.

[8] TRUMAN, E. M. 2014. IMF Reform is Waiting on the United States. In *Peterson Institute for International Economics* [online]. 2014, č. PB14-9, s. 1-8. [cit. 23.11.2015] Dostupné na internete: <www.piie.com/publications/pb/pb14-9.pdf>

Kontaktné údaje

Ing. Jana KOVÁČOVÁ, PhD., MSc.
Katedra bankovníctva a medzinárodných financií
Národohospodárska fakulta
Ekonomická univerzita v Bratislave
Dolnozemska cesta 1
852 35 Bratislava
Slovenská republika
jana.kovacova@euba.sk

Ing. Boris ŠTURC, CSc.
Katedra bankovníctva a medzinárodných financií
Národohospodárska fakulta
Ekonomická univerzita v Bratislave
Dolnozemska cesta 1
852 35 Bratislava
Slovenská republika
boris.sturc@euba.sk